

171

1730-1738

3. Cikkely: AZ EMBER SZABADSÁGA

1730 Isten értelmesnek teremtette az embert, személyi méltósággal ruházta föl, ami azt jelenti, hogy ura tetteinek és felelős értük. "Isten ugyanis az embert »a saját döntésére akarta bízni«, hogy a maga elhatározásából keresse Teremtőjét, és hozzá ragaszkodva, szabadon jusson el a teljes és boldog tökéletességre":

"Az ember értelemmel van megajándékozva, s ebben hasonlít Istenhez, elhatározásában és cselekvésében szabad."

I. Szabadság és felelősség

1731 A szabadság az értelemben és az akaratban gyökerező hatalom: cselekedni vagy nem cselekedni, ezt vagy azt tenni, megfontolt cselekedeteket önállóan végezni. A szabad akaratnak köszönhetően minden egyes ember rendelkezik önmaga fölött. A szabadság az emberben az igazságban és a jóságban való növekedés és érlelődés ereje. A szabadság akkor éri el a tökéletességét, amikor Istenre, a mi boldogságunkra irányul.

1732 Amíg a szabadság véglegesen bele nem rögződik a maga legfőbb javába, aki Isten, magában hordozza a választási lehetőséget a jó és rossz között, a tökéletességben való növekedés vagy a megfogyatkozás és vétkezés lehetőségét. A szabadság a sajátosan emberi cselekedetek jellemzője. Dicséret vagy dorgálás, érdem vagy bűnösség forrása lesz.

1733 Minél inkább teszi a jót, annál szabadabbá válik az ember. Igaz szabadság csak a jó és az igazságosság szolgálatában lehetséges. Az engedetlenség és a rossz választása visszaélés a szabadsággal és a bűn rabszolgaságába vezet.

1734 A szabadság teszi felelőssé az embert tetteiért olyan mértékben, amennyire szándékosak. Az erényben való előrehaladás, a jó megismerése és az aszkézis növelik az akarat uralmát saját tettei fölött.

1735 A cselekedet beszámíthatósága és az érte való felelősség csökkenhet vagy megszűnhet a tudatlanság, a figyelmetlenség, az erőszak, a félelem, a megszokás, a mértéktelen érzelmek és más pszichikai vagy társadalmi tényezők következtében.

1736 Minden közvetlenül akart cselekedet a végrehajtójának számítható be:

Így az Úr a paradicsomkertben a bűn elkövetése után kérdezi Ádámtól: "Mit tettél?" (Ter 3,13). Ugyanígy kérdezi Káint. Így beszél Nátán próféta is Dávid királyhoz az Uriás feleségével elkövetett házasságtörés, majd Uriás meggyilkolása után.

A cselekedet lehet közvetetten szándékolt, amikor valamit kellett volna tudni vagy tenni, de hanyagságból elmaradt, például a közlekedési szabályok nem ismeretéből következett közúti baleset.

1737 A következmény lehet eltűrt, anélkül hogy a cselekvő akarta volna, például az édesanya kimerültsége beteg gyermeke ágyánál. A rossz következmény nem beszámítható, ha nem volt szándékolt sem mint a cselekvés eszköze, sem mint annak célja; például az életveszélyben forgó személynek nyújtott segítség közben bekövetkezett halál. Ahhoz, hogy a rossz következmény beszámítható legyen, előreláthatónak kell lennie, s a cselekvőnek rendelkeznie kell az elkerülés lehetőségével; ilyen eset például az ittas gépkocsivezető által elkövetett emberölés.

1738 A szabadságot az emberek közötti kapcsolatokban gyakoroljuk. Minden Isten képmására teremtett emberi személy természetes joga, hogy szabad és felelős személynek tekintsék. Mindenki köteles megadni mindekinek ezt a tiszteletet. Az emberi személy méltóságától elválaszthatatlan a szabadság gyakorlásának joga, különösen erkölcsi és vallási téren. A közjó és közrend keretein belül ezt a jogot polgárilag is el kell ismerni és biztosítani kell.